

|                                         |
|-----------------------------------------|
| Rolnummer 500                           |
| Arrest nr. 74/93<br>van 21 oktober 1993 |

## A R R E S T

---

*In zake* : het beroep tot vernietiging van de artikelen 103 tot en met 107 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, ingesteld door de v.z.w. Algemene Belgische Schoonmaak Unie (A.B.S.U.).

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters K. Blanckaert, L.P. Suetens, H. Boel, P. Martens en J. Delruelle, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

\*

\*      \*

## I. Onderwerp van het beroep

Bij verzoekschrift, aan het Hof toegezonden bij op 28 december 1992 ter post aangetekende brief en ter griffie ontvangen op 29 december 1992, vordert de vereniging zonder winstoogmerk Algemene Belgische Schoonmaak Unie (A.B.S.U.), waarvan de zetel gevestigd is te 1040 Brussel, Nervirslaan 117, bus 48bis, en die woonplaats heeft gekozen ten kantore van Mr. Francis Herbert en Mr. Fernand de Visscher, advocaten te 1150 Brussel, Tervurenlaan 168, bus 12, de vernietiging van de artikelen 103 tot 107 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 juni 1992.

## II. De rechtspleging

Bij beschikking van 29 december 1992 heeft de voorzitter in functie de leden van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Overeenkomstig artikel 76 van de voormelde bijzondere wet is van het beroep kennisgegeven bij op 4 februari 1993 ter post aangetekende brieven, die op 5 en 8 februari 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de voormelde bijzondere wet voorgeschreven bericht is in het *Belgisch Staatsblad* van 6 februari 1993 bekendgemaakt.

De Ministerraad, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, met ambtswoning te 1000 Brussel, Wetstraat 16, heeft bij op 22 maart 1993 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

De Vlaamse Regering, vertegenwoordigd door haar Minister-president en Minister van Economie, K.M.O., Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, met ambtswoning te 1040 Brussel, Jozef II-straat 30, heeft bij op 22 maart 1993 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet zijn afschriften van die memories overgezonden bij op 18 mei 1993 ter post aangetekende brieven, die op 19 mei 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De verzoekende partij heeft bij op 15 juni 1993 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

De Ministerraad heeft bij op 15 juni 1993 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

De Vlaamse Regering heeft bij op 18 juni 1993 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 25 mei 1993 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, verlengd tot 28 december 1993.

Bij beschikking van 15 juli 1993 is rechter H. Boel aangewezen om de zetel aan te vullen ter vervanging van rechter L. De Grève, die de functie van voorzitter waarnam en later tot voorzitter van het Hof is verkozen.

Bij beschikking van 15 juli 1993 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting

vastgesteld op 16 september 1993.

Van die beschikking is aan de partijen kennisgegeven, die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte zijn gebracht bij op 19 juli 1993 ter post aangetekende brieven, die op 22, 23 en 26 juli 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Op de terechtzitting van 16 september 1993

- zijn verschenen :

. Mr. F. Herbert en Mr. F. de Visscher, advocaten bij de balie te Brussel, voor de v.z.w. Algemene Belgische Schoonmaak Unie;

. Mr. P. Van Orshoven, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Regering;

. Mr. R. Ergec *loco* Mr. P. Peeters, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters P. Martens en L.P. Suetens verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd conform de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

### III. *De aangevochten bepalingen*

De artikelen 103 tot 107 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen luiden als volgt :

« Art. 103. § 1. Een bijzondere werkgeversbijdrage wordt uit hoofde van de tewerkstelling van onvrijwillig deeltijdse werknemers ingevoerd. Het bedrag van deze bijdrage wordt bepaald door de Koning zonder dat dit meer mag bedragen dan het forfaitair bedrag van 3.000 frank per trimester per onvrijwillig deeltijds tewerkgestelde werknemer. Hij kan deze bijdrage moduleren naargelang van het aantal werknemers dat door de werkgever wordt tewerkgesteld.

§ 2. De Koning bepaalt, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de categorieën van werknemers waarvoor de werkgever niet gehouden is tot de betaling van deze bijdrage.

Art. 104. De bijzondere bijdrage bedoeld in artikel 103 wordt betaald aan de Rijksdienst voor sociale zekerheid met het oog op de financiering van het stelsel van de werkloosheid.

De Koning bepaalt de nadere regelen voor de betaling van de bijzondere bijdrage bedoeld in artikel 103.

Art. 105. De bijzondere bijdrage, bedoeld in artikel 103, wordt gelijkgesteld met sociale-zekerheidsbijdragen, inzonderheid wat betreft de aangiften met verantwoording van de bijdragen, de betalingstermijnen, de toepassing van de burgerlijke sancties en van de strafbepalingen, het toezicht, de aanwijzing van de bevoegde rechter in geval van betwisting, de verjaring inzake rechtsvorderingen, het voorrecht en de mededeling van het bedrag van de schuldvordering van de instelling belast met de inning en de invordering van de bijdragen.

Art. 106. De artikelen 137 tot 140 van de wet van 29 december 1990 houdende sociale bepalingen worden opgeheven.

Art. 107. De bepalingen van dit hoofdstuk treden in werking op 1 juli 1992. »

Bij het koninklijk besluit van 5 april 1992, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 27 november 1992 tot

uitvoering van hoofdstuk II van de wet van 26 juni 1992, is het bedrag van de bijdrage op 3.000 frank per trimester en per werknemer vastgesteld. De bijdrage is tot 1.500 frank verminderd voor de werkgevers die tijdens het voorgaande jaar ofwel geen, ofwel gemiddeld minder dan twintig werknemers tewerkstelden.

#### IV. *In rechte*

- A -

##### *Ten aanzien van de ontvankelijkheid*

##### *Standpunt van de verzoekende partij*

A.1.1. De schoonmaakbedrijven bieden hun cliënteel diensten aan die enkel buiten de gewone werkuren kunnen worden verricht : de schoonmaak van gebouwen moet 's morgens vroeg of 's avonds laat gebeuren. Die bedrijven kunnen hun personeel slechts gedurende drie of vier uur per dag aan het werk zetten : de deeltijdse arbeid is bij hen structureel. Zij worden dus inzonderheid geraakt en, derhalve, gediscrimineerd door de aangevochten bepalingen.

De verzoekende partij verenigt de meeste schoonmaakbedrijven in België. Sedert haar oprichting in 1966 oefent de vereniging een geheel van activiteiten uit die haar maatschappelijk doel verwezenlijken, dat er onder meer in bestaat de rechten van die ondernemingen te verdedigen en hun belangen en die van hun handel te vrijwaren.

##### *Standpunt van de Ministerraad*

A.1.2. De verzoekende partij levert niet het bewijs van de concrete en duurzame activiteiten die zij beweert uit te oefenen sedert 1966. Haar beroep moet niet-ontvankelijk worden verklaard.

##### *Antwoord van de verzoekende partij*

A.1.3. Sedert 1966 is de verzoekende v.z.w. de enige werkgeversorganisatie voor de schoonmaakbedrijven in België. Zij heeft zitting in het paritair comité nr. 121, zij vertegenwoordigt de werkgevers in het fonds voor bestaanszekerheid dat binnen dat comité is opgericht en zij neemt deel aan het paritair beheer van het opleidingscentrum dat bij een overeenkomst van 14 maart 1989 is opgericht. Als mede-oprichtster van de « Fédération européenne du nettoyage industriel » (FENI), heeft zij tijdens de eerste twee jaar van haar bestaan het voorzitterschap en het secretariaat van die federatie waargenomen. Zij is lid van de Confederatie van nieuwe industriële diensten, die lid is van het V.B.O. Tot slot onderhoudt de Unie contacten met de pers, zij staat in voor de opleiding van de werknemers in de sector, de onderhandeling over de prijsverhogingen voor de schoonmaakdiensten en de publikatie van een informatieblad.

##### *Standpunt van de Vlaamse Regering*

De verzoekende partij voldoet aan alle voorwaarden opdat haar beroep ontvankelijk zou zijn.

##### *Ten gronde*

##### *Standpunt van de verzoekende partij*

A.2.1. De aangevochten bepalingen zijn aangenomen om de misbruiken te bestrijden waartoe de

maatregelen waardoor onvrijwillig deeltijdse werknemers werkloosheidsuitkeringen kunnen genieten, aanleiding hebben gegeven. Hoewel die maatregelen tot doel hadden het deeltijds werk te bevorderen, hebben zij in werkelijkheid de overgang van de categorie « vrijwillig deeltijds werk » naar die van « onvrijwillig deeltijds werk » bevorderd. Nochtans werd er door parlementsleden op gewezen dat de nieuwe maatregelen negatieve gevolgen voor de tewerkstelling zouden kunnen hebben : druk op de werkzoekende om vrijwillig een deeltijdse baan aan te nemen, neiging van de werkgevers om onvrijwillig deeltijdse werknemers te vervangen door vrijwillig deeltijdse werknemers te vervangen door vrijwillig deeltijdse werknemers, enz. (*Gedr. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 480/12, p. 93).

De sector van de schoonmaakbedrijven is inzonderheid aan de gevolgen van de aangevochten bepalingen blootgesteld. Het deeltijds werk is er structureel omdat de cliënteel eist dat de schoonmaak gebeurt gedurende drie of vier uur vóór of na de werkuren. De sector stelt talrijke « onvrijwilligen » tewerk omdat hij uitbreiding neemt en dus arbeidskrachten vraagt. Het aanbod aan vrijwillig deeltijds werk kan de vraag niet volgen. De grote meerderheid van de onvrijwillig deeltijdse werknemers zijn vrouwen. De schoonmaakbedrijven hebben aldus bijgedragen tot het opslorpen van een niet te verwaarlozen aantal nieuwe werklozen die geen betrekking konden vinden als gevolg van de herstructurering van de sectoren in moeilijkheden. Zij hebben dat gedaan in overeenstemming met de regelgeving die, sedert 1981, het cumuleren van werkloosheidsuitkeringen met een deeltijdse betrekking toestaat. Zij begrijpen niet waarom zij door de nieuwe bijzondere bijdrage worden getroffen. Zij zijn van mening dat zij het slachtoffer zijn van een onverantwoord verschil in behandeling. Tot staving van hun beroep zetten zij drie middelen uiteen.

A.2.2. Het eerste middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet doordat de aangevochten bepalingen onder de werkgevers een onderscheid maken naargelang de werknemers die bij hen in dienst zijn, al dan niet werkloosheidsuitkeringen kunnen genieten, terwijl al die werkgevers zich objectief in dezelfde situatie bevinden en het verschil tussen de twee situaties, als dat bestaat, niet bij hen maar bij de werknemers ligt.

De maatregel is niet verantwoord ten aanzien van het doel van de wet dat erin bestaat misbruiken te bestrijden die door de werknemers zouden worden gepleegd en, gesteld dat de maatregel verantwoord is, is hij onevenredig, aangezien hij een hele categorie van werkgevers raakt zonder te trachten de werkelijke misbruiken aan te pakken.

A.2.3. Het tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet doordat de aangevochten bepalingen alle werkgevers die onvrijwillig deeltijdse werknemers tewerkstellen, op dezelfde manier behandelen zonder een onderscheid te maken tussen, enerzijds, de werkgevers die de mogelijkheid hebben om werknemers voltijds of vrijwillig deeltijds tewerk te stellen, en, anderzijds, werkgevers die in de praktijk geen andere mogelijkheid hebben dan onvrijwillig deeltijdse werknemers tewerk te stellen, terwijl de wetgever categorieën van personen die zich in objectief verschillende situaties bevinden, gelet op het doel en de gevolgen van de bestreden maatregel, niet op een identieke manier mag behandelen.

Bovendien is het niet redelijk de bijdrage ten laste te leggen van een categorie van personen die haar gedrag niet kan veranderen, zodat de maatregel van aanmoediging of ontmoediging in feite geen enkel gevolg zal kunnen opleveren.

A.2.4. Het derde middel levert opnieuw kritiek op het in het eerste middel beschreven onderscheid en stelt dat de aangevochten bepalingen de werkgevers ertoe zullen brengen te weigeren vrouwen in dienst te nemen, die vijfmaal meer onvrijwillig deeltijdse werknemers vertegenwoordigen dan de mannen, terwijl de richtlijn 76/207/EEG van 9 februari 1976 betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden, elke discriminatie op grond van het geslacht verbiedt, hetzij rechtstreeks, hetzij indirect in de toelatingsvoorwaarden, met inbegrip van de selectiecriteria. Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen blijkt dat een maatregel die, zonder rechtstreeks op grond van het geslacht te discrimineren, uitsluitend of voornamelijk vrouwen treft, in beginsel in strijd is met de regel van gelijke behandeling. Het is een indirecte discriminatie, tenzij de auteur van de maatregel aantoont dat die maatregel gerechtvaardigd is door objectieve criteria die niets uit te staan hebben met enige discriminatie (arresten Bilka van 13 mei 1986, Rinner-Kühn van 13 juli 1989 en Bötöl van 4 juni 1992).

A.3.1. In afwijking van het beginsel volgens hetwelk de werkloosheidsuitkeringen worden toegekend wanneer de werkloosheid zich voordoet in een stelsel van voltijdse tewerkstelling, kunnen de deeltijdse tewerkgestelde werknemers uitkeringen krijgen die, sedert het koninklijk besluit van 22 maart 1982, worden berekend volgens het aantal uren werkloosheid. Bij het koninklijk besluit van 25 juni 1986 worden werkloosheidsuitkeringen slechts toegekend aan diegenen die, enkel om aan de werkloosheid te ontsnappen, een deeltijdse betrekking hebben aanvaard en die een voltijdse betrekking zoeken. De aangevochten bepalingen hebben tot doel een slechte werking van het stelsel te bestrijden, aangezien de vroegere maatregelen tot gevolg hadden dat heel wat « vrijwillig » deeltijdse werknemers « onvrijwillig » deeltijdse werknemers zijn geworden zonder dat er voor die verschuiving een objectieve verantwoording is.

#### A.3.2.1. Het eerste middel faalt in rechte.

Het doel van de wetgever is immers de misbruiken van het stelsel van cumulatie van een deeltijdse betrekking met een werkloosheidsuitkering te bestrijden. De categorie van de onvrijwillig deeltijdse werknemers is objectief aanwijsbaar en die werknemers onderscheiden zich van de andere deeltijdse werknemers door hun wil om dat arbeidsstelsel zo vlug mogelijk te verlaten om terecht te komen in het stelsel van voltijdse arbeid. Het onderscheid is dus noch willekeurig noch onredelijk.

A.3.2.2. Wat de werkgevers betreft is het normaal dat zij door de aangevochten maatregelen worden beoogd : om van dat gunstig stelsel van onvrijwillig deeltijdse arbeid gebruik te kunnen maken, heeft de werknemer de medewerking of zelfs de medeplichtigheid van de werkgever nodig. Laatstgenoemde vult immers het formulier C4 in, op grond waarvan de werknemer werkloosheidsuitkeringen zal krijgen.

A.3.2.3. De maatregel is ook niet onevenredig. De werkgever blijft vrij tewerk te stellen wie hij wil, en dient de bijdrage, waarvan het bedrag niet overdreven is, gelet op de voordelen van de flexibiliteit van de betrekking voor de werkgevers, slechts te betalen indien hij bewust kiest om een onvrijwillig deeltijdse werknemer aan te werven.

A.3.2.4. Uit de statistieken blijkt een verschuiving van meer dan 40 % van de categorie van de vrijwillig deeltijdse werknemers naar die van de onvrijwillig deeltijdse werknemers, zonder een noemenswaardige stijging van het totale aantal deeltijdse werknemers. De aangevochten maatregel zal het mogelijk moeten maken het werkelijke percentage te benaderen van de onvrijwillig deeltijdse werknemers die dat arbeidsstelsel, dat zij onzeker achten, wensen te verlaten. Uit de werkloosheidscijfers blijkt dat de werknemers van die categorie al in 1981 voor het merendeel deeltijdse werknemers waren en dat de verschuiving naar de categorie van de onvrijwillig deeltijdse werknemers er slechts is gekomen door de financiële compensatie die dat stelsel biedt, zonder dat zij de door de wetgever vereiste motivering hebben om de voordelen ervan te genieten. Het resultaat is dus het omgekeerde van het nagestreefde doel, aangezien de maatregel, in plaats van de integratie of de heropname in de normale arbeidsmarkt te bevorderen, tot gevolg heeft gehad dat een situatie die marginaal had moeten blijven, wordt bestendig.

#### A.3.3.1. Het tweede middel faalt in feite en in rechte.

Hoewel de deeltijdse arbeid in de sector van de schoonmaakbedrijven structureel is, volgt daaruit niet noodzakelijk dat de werkgevers verplicht zijn een beroep te doen op onvrijwillig deeltijdse werknemers. Zijn de onvrijwillig deeltijdse werknemers, zoals de verzoekende partij beweert, weliswaar terughoudend om een in twee stukken verdeelde arbeidsdag te aanvaarden, toch gaat het juist om werknemers die niet beantwoorden aan de definitie van artikel 29 van het koninklijk besluit van 21 november 1991, aangezien zij niet bereid zijn een voltijdse betrekking te aanvaarden. Integendeel, zij hebben dat arbeidsstelsel bewust gekozen om gemakkelijker de last van het huishouden te combineren met een verkorte arbeidsduur en een voordeliger financiële compensatie.

Dat verschijnsel wijst niet op een structurele of sociale vereiste maar op het feit dat de sector bijzonder is blootgesteld aan de misbruiken die de wetgever met het invoeren van de bijdrage juist wilde bestrijden.

A.3.3.2. Overigens zullen de werkgevers geenszins een overdreven nadeel ondergaan. Zij zijn er immers toe gehouden bij voorrang aan de « onvrijwilligen » de vacante voltijdse betrekkingen, of zelfs deeltijdse betrekkingen die in de onderneming vrijkomen, aan te bieden (artikelen 153 en 154 van de programmawet van 22 december 1989). Wanneer een werknemer zou weigeren gedurende meer dan twee halve dagen te werken, zodat hij in totaal tot een prestatie van meer dan 3/4 zou komen, behoort hij niet meer tot de categorie van de « onvrij-

willigen » doordat hij heeft aangetoond niet beschikbaar te zijn op de arbeidsmarkt, en is geen hoofdelijke bijdrage verschuldigd.

Met het gekozen criterium van onderscheid kan het nagestreefde doel dus worden verwezenlijkt.

#### A.3.4.1. Het derde middel is niet gegrond.

Het zijn immers hoofdzakelijk vrouwen die deeltijds werken, of het nu gaat om « vrijwilligen » of « onvrijwilligen ». Nog vóór de invoering van het stelsel dat de « onvrijwilligen » de mogelijkheid biedt een werkloosheidsuitkering te genieten, vertegenwoordigden de vrouwen reeds 80 % van dat arbeidsstelsel. Als gevolg van de reeds vastgestelde verschuiving, zijn het vooral zij die de uitkering genieten. Het aantal deeltijdse werknemers is gestegen van 225.000 in 1981 naar 438.000 in 1991, van wie 222.000 « onvrijwilligen ». De stijging is dus te wijten aan de onvrijwillig deeltijdse werknemers.

A.3.4.2. Er is geen reden om aan te nemen dat de werkgevers zich voortaan tot de mannen zullen wenden om de deeltijdse betrekkingen te begeven : zulks was niet het geval vóór het invoeren van de cumulatieregeling. Het gaat om functies die altijd al door vrouwen zijn uitgeoefend. De Minister van Tewerkstelling en Arbeid heeft op de terzake geuite vrees geantwoord. De betwiste maatregelen zijn genomen wegens de noodzaak om te besparen en omdat de regeling in tal van gevallen onjuist werd toegepast.

A.3.4.3. Tot slot zijn de aangevochten maatregelen verantwoord door criteria die niets van doen hebben met enige discriminatie op grond van het geslacht : is de bijdrage weliswaar hoofdzakelijk verschuldigd door werkgevers die vrouwen tewerkstellen, dan is dat omdat zij grotendeels een bepaald type van functie uitoefenen en derhalve een objectief verschillende categorie vormen.

### *Standpunt van de Vlaamse Regering*

A.4.1. De aangevochten bepalingen schenden het gelijkheidsbeginsel in zoverre zij onder de werkgevers geen onderscheid maken naargelang die al dan niet de keuze hebben, enerzijds, deeltijdse en voltijdse werknemers aan te werven of, anderzijds, vrijwillig of onvrijwillig deeltijdse werknemers in dienst te nemen. De maatregel zou enkel de werkgevers mogen raken die zelf de organisatie van de arbeid in hun ondernemingen regelen.

Op het eerste gezicht is die discriminatie aan de Koning toe te schrijven in zoverre Hij geen gebruik heeft gemaakt van artikel 103, § 2, van de wet dat Hem toestaat vrijstelling van de bijdrage te verlenen in geval van « onvrijwillige tewerkstelling van onvrijwillig deeltijdse werknemers ». Maar die nalatigheid van de uitvoerende macht moet in werkelijkheid aan de wetgever worden toegeschreven, die niet heeft voorzien in enig rechtsmiddel tegen een dergelijk stilzitten van de uitvoerende macht. De wetgever had zelf die op overmacht berustende uitzondering moeten bepalen en vervolgens de Koning belasten met het toekennen van vrijstellingen voor die gevallen.

De aangevochten bepalingen geven echter aanleiding tot vier andere grieven van ongrondwettigheid. De Vlaamse Regering formuleert dus vier nieuwe middelen.

A.4.2. De wetgever - eerste middel - heeft de artikelen 59bis, eerste lid, en 107quater van de Grondwet geschonden doordat hij, voor zover de aangevochten bepalingen toepasselijk zijn op de tewerkstelling van onvrijwillig deeltijdse werknemers door de Gemeenschappen en de Gewesten, de werking van de Gemeenschaps- en Gewestraden heeft geregeld, wat enkel kan via een wet die met een bijzondere meerderheid is aangenomen, krachtens hetgeen een bevoegdheidsbepalende regel is waarvan het Hof de naleving kan toetsen.

A.4.3. De wetgever - tweede middel - heeft ook de artikelen 59bis, § 6, en 115, tweede lid, van de Grondwet geschonden in zoverre de aangevochten maatregel een weerslag heeft op de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten en dus met een bijzondere meerderheid had moeten zijn aangenomen. Voor het Vlaamse Gewest alleen al kan die weerslag worden geschat op een bedrag tussen 27.654.000 en 35.308.000 frank. Voor de onderwijsinstellingen kan het bedrag van de bijdrage worden geraamd op 140 miljoen. In de welzijnssector beloopt dat bedrag 58.344.000 frank.

A.4.4. De aangevochten bepalingen - derde middel - schenden ook het evenredigheidsbeginsel.

Naar luid van artikel 6, § 1, IX, 2°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen zijn de Gewesten bevoegd, wat het tewerkstellingsbeleid betreft, voor de programma's van wedertewerking van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen of van de daarmee gelijkgestelde personen, met uitzondering van de programma's voor wedertewerking in de besturen en diensten van de federale overheid of die onder het toezicht van deze overheid ressorteren. Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering voorzag in de harmonisering van de tewerkstellingsprogramma's. Het beoogde een samenwerkingsakkoord met de federale Regering.

Een dergelijk beleid houdt in dat de meeste tewerkstellingsprogramma's een andere finaliteit krijgen en werkervaringsprojecten worden. Dat beleid wordt door de bestreden maatregel in twee opzichten doorkruist. Enerzijds maakt de hoofdelijke werkgeversbijdrage het tewerkstellen van personen uit de risicogroepen in werkervaringsprojecten duurder. Anderzijds is in een groot aantal projecten deeltijdse arbeid geen vrije keuze maar noodzaak. De bijdrage kan ertoe leiden dat vele deeltijdse werknemers uitkeringsgerechtigde volledig werklozen worden.

De aangevochten bepalingen zijn strijdig met het evenredigheidsbeginsel waaraan zowel de Staat als de Gemeenschappen en de Gewesten onderworpen zijn, aangezien elke wetgever het belang dat hij beoogt te beschermen, dient af te wegen ten aanzien van de andere belangen die door andere wetgevers worden beschermd. Zij schenden het evenredigheidsbeginsel dat een element is van de bevoegdheid van elke wetgever.

A.4.5. Tot slot - vierde middel - schenden de aangevochten bepalingen artikel 6, § 1, IX, 2°, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen alsmede artikel 35, § 3, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten. De bijdrage houdt een vermindering in, gelijk aan het bedrag ervan, van de financiële tussenkomst die bij de voormelde bijzondere wetten is voorgeschreven. Zij komt dus neer op een «hernationalisering» van de trekkingsrechten voor de wedertewerkstellingsprogramma's, zonder een beroep te doen op de procedures die zijn voorgeschreven bij artikel 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. Die onwettigheid moet worden bestraft met toepassing van artikel 124bis van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

#### *Antwoord van de Ministerraad*

A.5.1. Indien de Koning een discriminatie in het leven heeft geroepen - *quod non* - door de bij artikel 103, § 2, van de aangevochten wet voorgeschreven vrijstelling niet toe te kennen, zijn de benadeelde partijen niet zonder beroep : zij kunnen het bij artikel 14, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State voorgeschreven beroep instellen. In geval van schuldig verzuim van de Koning kunnen zij de zaak bij de rechtbanken aanhangig maken.

A.5.2. Het eerste middel dat door de Vlaamse Regering is aangevoerd, is niet gegrond. De aangevochten bepalingen hebben tot doel misbruiken inzake werkloosheidsuitkeringen te bestrijden. Zij maken integrerend deel uit van het beleid inzake sociale zekerheid, dat bij uitsluiting onder de bevoegdheid van de federale overheid ressorteert. Het effect dat zij op de werking van de Gemeenschaps- en Gewestinstellingen kunnen hebben, is onvrijwillig en bijkomstig. Het gaat dus niet om normen die de werking van die instellingen regelen. Elke andere redenering zou leiden tot een omkering van het beginsel volgens hetwelk de wet aangenomen met een gewone meerderheid de regel is en de wetten aangenomen met een bijzondere meerderheid de uitzondering, aangezien de Grondwetsbepalingen die een dergelijke meerderheid opleggen, in enge zin moeten worden uitgelegd.

A.5.3. Zo is ook de weerslag die de aangevochten norm op de financiën van de Gemeenschappen en de Gewesten kan hebben, indirect aangezien de aangevochten wet niet tot doel heeft het bedrag van hun inkomsten noch de manier om ze te verkrijgen, te bepalen. Aangezien de Grondwetsbepalingen die een gekwalificeerde meerderheid opleggen, in enge zin moeten worden uitgelegd, moeten enkel normen die rechtstreeks het financieringsstelsel van de Gemeenschappen en de Gewesten raken, met een bijzondere meerderheid worden aangenomen. Het tweede middel dat door de Vlaamse Regering is aangevoerd, is dus niet gegrond.

A.5.4. Ten aanzien van het derde middel betekent het feit dat maatregelen het tewerkstellingsbeleid van het Vlaamse Gewest kunnen dwarsbomen geen schending van de bevoegdheidsregels. Een dergelijke weerslag is marginaal. Hij kan het evenredigheidsbeginsel niet schenden. Elke andere interpretatie zou aan de federale overheid de uitoefening van haar bevoegdheden op het vlak van de sociale zekerheid ontnemen, wat strijdig zou

zijn met het basisbeginsel van de economische unie en de monetaire eenheid. Bovendien is het onvermijdelijk dat de federale fiscaliteit of parafiscaliteit in sommige gevallen een weerslag kan hebben op het beleid van Gemeenschappen en Gewesten. De Grondwet stelt voor de Staat geen enkele materiële grens voor de uitoefening van zijn fiscale en parafiscale bevoegdheden. De Staat is evenmin verplicht een samenwerkingsakkoord te sluiten wanneer hij een bevoegdheid uitoefent die hem bij uitsluiting is voorbehouden.

A.5.5. Wat, tot slot, het vierde middel betreft, is het verband dat de Vlaamse Regering legt tussen de bijdrage en de trekkingsrechten voor de wedertewerkstellingsprogramma's louter toevallig. Het houdt geenszins een « hernationalisering » in.

#### *Antwoord van de verzoekende partij*

A.6.2. De argumenten van de Ministerraad bevestigen dat het door de wetgever beoogde doel erin bestaat misbruiken te bestrijden. Toch moet nog worden aangetoond dat die misbruiken werkelijk bestaan en dat ze aan de werkgevers toe te schrijven zijn.

A.6.2.1. De Ministerraad heeft het veeleer over de slechte werking van het stelsel dan over misbruiken. De stijging van het percentage van de « onvrijwillig deeltijdse werknemers » wordt misschien enkel verklaard door de evolutie van de volledige werkloosheid die steeds meer personen in de voorwaarden van die categorie heeft gebracht en dat nog steeds doet.

Zelfs in de veronderstelling dat er misbruiken zijn, zijn die niet toe te schrijven aan de werkgevers die verplicht zijn een beroep te doen op deeltijdse werknemers en die de werknemers in dienst nemen die zich op de arbeidsmarkt aanbieden. Verre van misbruik te maken van het stelsel, slorpt de schoonmaaksector, door de aanwerving van onvrijwillig deeltijdse werknemers, een gedeelte van de voltijdse werkloosheid uit andere bedrijfstakken op.

De misbruiken kunnen enkel van de kant van de werknemers komen en daar dienen dan ook sancties te worden getroffen. Wat het invullen van het formulier C4 betreft, gaat het voor de werkgever niet om een vorm van medewerking, laat staan van medeplichtigheid, maar gewoon om de uitvoering van een wettelijke verplichting waarvan de niet-naleving kan worden bestraft.

A.6.2.2. De werkgever is weliswaar verplicht de vacante betrekkingen bij voorkeur aan te bieden aan onvrijwillig deeltijdse werknemers, maar die verplichting ontstaat slechts indien de werknemer vooraf een schriftelijke aanvraag heeft ingediend. Wenst een werknemer in het stelsel van onvrijwillig deeltijdse arbeid te blijven zonder de inspanning te doen om een voltijdse betrekking te vinden dan heeft hij de medewerking noch de medeplichtigheid van de werkgever nodig.

A.6.2.3. Wat het overdreven karakter van de bijdrage betreft, blijkt uit het door de verzoekende partij neergelegde dossier dat de last van 1.000 frank per maand en per werknemer als gevolg van de bijdrage overeenkomt met een verlies van 52,19 % van de winst uit de prestaties van de werknemer.

De flexibiliteit van de betrekking voor de werkgever is afhankelijk van de keuze van de werknemer om deeltijds te werken, maar heeft niets te maken met het vrijwillig of onvrijwillig karakter ervan. In de schoonmaaksector gaat het niet om een bewuste keuze : de werkgever kan slechts deeltijdse werknemers tewerkstellen.

A.6.2.4. Het is niet relevant de maatregel te verantwoorden met argumenten die zijn gegrond op de geldigheid van het onderscheid tussen vrijwillig en onvrijwillig deeltijdse werknemers. Dergelijke argumenten bevestigen dat men een maatregel jegens de werknemers, niet jegens de werkgevers had moeten nemen.

Indien, tot slot, de werkgevers misbruik maken, dan had de maatregel beperkt moeten worden tot de werkelijke misbruiken veeleer dan alle werkgevers zonder onderscheid te treffen.

A.6.3. De Ministerraad antwoordt niet adequaat op het tweede middel dat de wetgever verwijt onder de werkgevers geen onderscheid te maken voor diegenen die verplicht zijn enkel deeltijdse werknemers tewerk te stellen.

A.6.3.1. De Ministerraad erkent dat de werkgever de bijdrage slechts moet betalen voor zover hij er bewust voor kiest een onvrijwillig deeltijdse werknemer in dienst te nemen. Nu is zulks niet het geval voor de schoonmaakbedrijven die, om structurele redenen, geen keuze hebben.

A.6.3.2. Het is niet de schoonmaaksector die de « valse » onvrijwilligen aantrekt maar de arbeidsmarkt die slechts onvrijwillig deeltijdse werknemers aanbiedt aan een expanderende sector. Om de misbruiken te doen verdwijnen zou de bijdrage een afschrikkend effect moeten hebben, d.w.z. de werkgevers verhinderen « valse » onvrijwillig deeltijdse werknemers aan te werven. Naast het feit dat het voor een werkgever echter niet mogelijk is de « valse » van de « echte » onvrijwillig deeltijdse werknemer te onderscheiden, zou een dergelijke houding zelfmoord betekenen want zij zou tot een tekort aan arbeidskrachten leiden.

A.6.4. Wat het derde middel betreft, houdt de Ministerraad geen rekening met de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Hij toont noch de noodzaak van het nagestreefde doel, noch het adequaat en evenredig karakter van de genomen maatregelen aan.

#### *Antwoord van de Vlaamse Regering*

A.7.1. De wetgever heeft een dubbele doelstelling : de wet moet een functie van financiering en ontmoediging vervullen. De tweede doelstelling kan niet worden bereikt, aangezien noch de wet noch haar uitvoeringsbesluiten rekening houden met het feit dat de werkgever geen keuze heeft om al dan niet een beroep te doen op deeltijdse werknemers, evenmin als hij de keuze heeft om onvrijwillig deeltijdse werknemers al dan niet aan te werven. De eerste functie is doorslaggevend en om die reden werd geen enkele afwijking toegestaan. Het stelsel is trouwens afgebouwd bij een koninklijk besluit van 25 mei 1993.

A.7.2. Gesteld dat met de maatregel wordt beoogd misbruiken te bestrijden, is hij niet adequaat in zoverre de misbruiken in hoofde van de werknemers hadden moeten worden bestreden door hen van het stelsel uit te sluiten wanneer zij de vereiste voorwaarden niet vervullen. Zelfs indien de werkgevers « medeplichtig » zouden kunnen zijn, zou nog moeten worden onderscheiden of zij hun arbeidsorganisatie vrij kunnen bepalen. Aangezien de wetgever dat onderscheid niet heeft gemaakt, heeft hij zonder verantwoording ongelijke toestanden gelijk behandeld. Dat is inzonderheid het geval voor de onderwijsinstellingen waar het soms onmogelijk is voltijdse of vrijwillig deeltijdse werknemers aan te werven, wegens de aard van de uit te voeren taken of het systeem van toekenning van weddetoelagen. Overigens heeft de werkgever geen enkele praktische mogelijkheid om na te gaan of een deeltijdse werknemer de voorwaarden vervult om werkloosheidsuitkeringen te genieten. De betwiste maatregel kan de werkgever er in het beste geval slechts toe aanzetten enkel deeltijdse werknemers tewerk te stellen die vrijwillig afzien van bijkomende werkloosheidsuitkeringen, wat ondenkbaar is als zij de voorwaarden vervullen om er aanspraak op te maken. Als de werkgever de bijdrage niet wil betalen, worden de onvrijwillig deeltijdse werknemers opnieuw naar het stelsel van voltijdse werkloosheid gedreven, wat aantoonde dat de maatregel niet pertinent is ten aanzien van het nagestreefde doel.

- B -

*Ten aanzien van de ontvankelijkheid*

B.1.1. Indien een vereniging zonder winstoogmerk, die zich op een collectief belang beroept, toegang wenst tot het Hof, is vereist dat het maatschappelijk doel van de vereniging van bijzondere aard is en derhalve onderscheiden van het algemeen belang; dat het collectief belang niet tot de individuele belangen van de leden is beperkt; dat het maatschappelijk doel door de bestreden norm kan worden geraakt; dat dit maatschappelijk doel werkelijk wordt nagestreefd, wat moet blijken uit de concrete activiteiten van de vereniging; dat de vereniging blijk geeft van een duurzame werking zowel in het verleden als in het heden.

B.1.2. De verzoekende vereniging heeft, volgens haar statuten, als maatschappelijk doel onder meer « het verenigen van natuurlijke en rechtspersonen die schoonmaakwerkzaamheden uitvoeren » en « het verdedigen van hun rechten, het bestuderen en het vrijwaren van hun belangen en van hun onderneming ». Dat maatschappelijk doel verschilt zowel van het algemeen belang als van de individuele belangen van elk van de ondernemingen die lid zijn van de vereniging. De onder A.1.3 uiteengezette elementen en de documenten die de echtheid ervan bewijzen, tonen aan dat de verzoekende partij werkelijk haar maatschappelijk doel nastreeft met duurzame activiteiten sedert 1966. De aangevochten norm kan dat maatschappelijk doel ongunstig raken vermits de hoofdelijke bijdrage de ondernemingen die vooral tijdelijke werknemers tewerkstellen, zwaarder zal treffen.

De raad van bestuur van de verzoekende partij heeft binnen de wettelijke termijn de beslissing genomen om het verzoekschrift tot vernietiging in te dienen.

Het beroep is ontvankelijk.

*Ten gronde*

*Ten aanzien van de doelstelling van de aangevochten bepalingen*

B.2.1. De werkloosheidsuitkeringen worden in beginsel toegekend wanneer werkloosheid optreedt in een stelsel van voltijdse tewerkstelling. Oorspronkelijk werd van dat beginsel afgeweken ten voordele van de werknemer die aanvaard had deeltijds te werken teneinde aan de werkloosheid te ontsnappen, voor elke volledige dag werkloosheid. Geen enkele uitkering werd betaald als het deeltijds werk over de vijf werkdagen werd gespreid.

Bij koninklijk besluit van 22 maart 1982 werd dat onderscheid afgeschaft; de uitkeringen worden voortaan betaald in verhouding tot het aantal uren werkloosheid.

B.2.2. Bij het koninklijk besluit van 25 juni 1986 is een onderscheid ingevoerd tussen de vrijwillig deeltijdse werknemers, die bewust hebben beslist deeltijds te werken, en de onvrijwillig deeltijdse werknemers, die dat stelsel slechts hebben aanvaard om aan de werkloosheid te ontsnappen. Enkel de tweede groep heeft recht op werkloosheidsuitkeringen. In artikel 29, § 1, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 wordt als onvrijwillig deeltijdse werknemer aangemerkt hij die :

« 1° alle toelaatbaarheids- en toekenningsvoorwaarden om aanspraak te kunnen maken op uitkeringen als voltijdse werknemer vervult, ofwel op het tijdstip dat hij in de deeltijdse arbeidsregeling treedt, ofwel op het tijdstip van de uitkeringsaanvraag wanneer het een jonge werknemer betreft die studies of een leertijd beëindigd heeft;

2° de bevoegde gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling binnen een termijn van acht dagen ingaande de dag volgend op deze waarop die tewerkstelling aanvangt, er van op de hoogte stelt dat hij deeltijds werkt;

3° zich inschrijft als werkzoekende voor een voltijdse arbeidsregeling binnen de termijn bedoeld in 2° of als dusdanig ingeschreven blijft. Hij moet tevens ingeschreven blijven gedurende de periodes tijdens dewelke hij aanspraak maakt op uitkeringen ».

Bij koninklijk besluit van 25 mei 1993 is de laatste zin van 3° vervangen door de volgende tekst :

« Hij moet ingeschreven blijven en beschikbaar blijven voor de voltijdse arbeidsmarkt

gedurende de periode tijdens dewelke hij aanspraak maakt op uitkeringen. »

Indien de onvrijwillig deeltijdse werknemer de voltijdse betrekking die hem wordt aangeboden niet aanvaardt, worden hem met toepassing van artikel 155 van de programmawet van 22 december 1989 de sancties opgelegd die zijn voorgeschreven in geval van weigering van een passende betrekking.

B.2.3. De aangevochten bepalingen zijn aangenomen om de slechte werking van het in 1981 ingevoerde stelsel te bestrijden. Door het cumuleren van een deeltijdse betrekking en een werkloosheidsuitkering toe te staan, heeft de wetgever een betere verdeling van het beschikbare werk en een grotere arbeidsflexibiliteit willen bevorderen. De genomen maatregelen hebben vooral een verschuiving van de categorie van de « vrijwilligen » naar die van de « onvrijwilligen » tot gevolg gehad : die laatste categorie is tussen 1981 en 1991 geëvolueerd van 7 naar 52 % van het totaal aantal deeltijdse werknemers. In plaats van het cumulatiestelsel te verbieden heeft de wetgever er de voorkeur aan gegeven afschrikingsmaatregelen te nemen teneinde het oneigenlijk gebruik van het stelsel te bestrijden (Memorie van Toelichting, *Gedr. St.*, Senaat, 1991-1992, 351/1, p. 34).

#### *Ten aanzien van het eerste middel*

B.3.1. In de aangevochten bepalingen wordt betreffende de hoofdelijke bijdrage een onderscheid gemaakt tussen twee categorieën van werkgevers : enerzijds, zij die werknemers tewerkstellen, die vrijwillig deeltijds werken; anderzijds, zij die werknemers tewerkstellen die onvrijwillig deeltijds werken. De twee categorieën worden ongelijk behandeld, aangezien enkel de werkgevers van de tweede groep aan de bijdrage worden onderworpen.

B.3.2. Het onderscheid berust op een objectief criterium : de eerste groep werkgevers stelt werknemers tewerk die er bewust voor hebben gekozen deeltijds te werken en die, aangezien zij zich niet hebben ingeschreven als werkzoekenden voor een bijkomende betrekking, geen recht hebben op werkloosheidsuitkeringen; de tweede groep werkgevers stelt deeltijdse werknemers tewerk die voltijds willen werken, die zich als werkzoekenden hebben ingeschreven en die derhalve recht hebben op werkloosheidsuitkeringen zolang zij geen voltijdse betrekking hebben gevonden.

B.3.3. Om een einde te maken aan de onverantwoorde verschuiving van de eerste naar de tweede categorie, zou het ongetwijfeld logisch zijn geweest maatregelen te nemen jegens de werknemers zelf. Het ontvangen van werkloosheidsuitkeringen is evenwel afhankelijk van het overleggen van een formulier C4 aan de instelling die de werkloosheidsuitkeringen uitbetaalt. Het is de werkgever die dat document afgeeft en de aanduidingen vermeldt waaruit kan worden opgemaakt dat het gaat om een onvrijwillig deeltijdse betrekking. Om aan de bijdrage te ontsnappen zal het de werkgever vrij staan enkel vrijwillig deeltijdse werknemers tewerk te stellen. De bijdrage zal aldus tot gevolg hebben dat het abnormaal hoge aantal onvrijwillig deeltijdse werknemers zal verminderen. Beslist de werkgever niettemin een beroep te doen op onvrijwillig deeltijdse werknemers, dan is het verantwoord een deel van de financiering van de uitkeringen die aan die categorie van werknemers zullen worden betaald, te zijnen laste te leggen. Het bedrag van de bijdrage, vastgesteld op maximaal 3.000 frank per werknemer en per trimester, is niet onevenredig met het voordeel dat er voor de werkgever in bestaat, indien hij dat wenst, deeltijdse werknemers tewerk te stellen.

B.3.4. Wanneer men de betwiste maatregel ziet in de evolutie die het stelsel van de aan de deeltijdse werknemers betaalde werkloosheidsuitkeringen heeft doorgemaakt, is hij objectief en redelijk verantwoord en is hij niet onevenredig met het ermee nagestreefde doel.

#### *Ten aanzien van het tweede middel*

B.4.1. De schoonmaakbedrijven zijn afhankelijk van vereisten die het hen niet mogelijk maken aan hun personeel gewoonlijk een voltijdse betrekking aan te bieden. De eisen van hun cliënteel verplichten hen meestal hun personeel vóór of na de uren van een normale werkdag te doen werken. De verplichting om deeltijdse werknemers tewerk te stellen kan worden beschouwd als het gevolg van structurele oorzaken die de schoonmaakbedrijven niet kunnen wijzigen. Bovendien is hun vraag naar deeltijdse werknemers van die aard dat het aanbod van hen die vrijwillig voor dat arbeidsstelsel hebben gekozen misschien niet aan hun vraag zal kunnen voldoen. Dergelijke ondernemingen lopen het risico zwaarder te worden getroffen dan de ondernemingen die slechts occasioneel en marginaal een beroep doen op deeltijdse werknemers of die aan hun behoeften aan arbeidskrachten kunnen voldoen door een beroep te doen op vrijwillig deeltijdse werknemers of die de mogelijkheid hebben voltijdse werknemers in dienst te nemen zonder te worden geconfronteerd met onoverkomelijke

vereisten wat de werktijden betreft.

B.4.2. Het lijkt evenwel niet zo te zijn dat die ondernemingen geen andere mogelijkheid hebben dan onvrijwillig deeltijdse werknemers tewerk te stellen.

De aangevochten bepalingen zouden hen ongetwijfeld op een onevenredige manier raken, mocht blijken dat het aanbod van vrijwillig deeltijdse werknemers in hun sector zodanig beperkt is dat zij bijna uitsluitend onvrijwillig deeltijdse werknemers in dienst moeten nemen, met de verplichting voor ieder van hen de hoofdelijke bijdrage te betalen.

Het Hof stelt evenwel vast dat, vóór 1986, de categorie van de « onvrijwilligen » slechts 7 % van de deeltijdse werknemers vertegenwoordigde. De wetgever kan van de betwiste maatregel terecht verwachten dat, door de werkgevers ertoe aan te zetten vooral werknemers aan te werven die tot de categorie van de « vrijwilligen » behoren, de categorie van de « onvrijwilligen » wordt teruggebracht tot een redelijke verhouding.

Toestaan dat degenen die hoofdzakelijk « onvrijwilligen » tewerkstellen, verschillend zouden moeten worden behandeld, zou erop neerkomen dat de huidige situatie wordt bestendigd, wat zou ingaan tegen het wettig doel dat door de wetgever wordt nagestreefd.

Mocht in bepaalde sectoren blijken dat de arbeidsmarkt dermate stroef is dat zij de werkgevers niet de vrijheid laat slechts « vrijwilligen » aan te werven en mocht worden aangetoond dat die stroefheid duurzaam en onomkeerbaar is, dan zou zij de afwijking verantwoorden die de Koning moet toestaan met toepassing van artikel 103, § 2, van de wet. Maar de wetgever kan ten deze niet worden verweten dat hij het gelijkheidsbeginsel heeft geschonden door de afwijking niet in de wet zelf in te schrijven.

B.4.3. Het lijkt evenmin zo te zijn dat de Gemeenschappen, de Gewesten of de instellingen die ervan afhangen, inzake tewerkstelling aan zulkdanige verplichtingen zijn onderworpen dat de toepassing van de wet hen voor onoverkomelijke moeilijkheden zou plaatsen of dat de betaling van de bijdrage hun lasten op een onevenredige manier zou verzwaren. Nu de federale overheid vaststelde dat sommige werkgevers voordeel halen van een gunstig arbeidsstelsel omdat zijzelf gedeeltelijk de financiering op zich neemt, kon zij, zonder een discriminatie in het leven te roepen,

die werkgevers verplichten aan die financiering deel te nemen en hun daarbij de keuze laten af te zien van dat arbeidsstelsel. De aan de Koning toegekende bevoegdheid om af te wijken lijkt voldoende corrigerend te zijn om te vermijden dat de maatregel, in sommige sectoren, onevenredige gevolgen zou hebben.

Het middel is niet gegrond.

#### *Ten aanzien van het derde middel*

B.5.1. Het derde middel klaagt een discriminatie aan die is afgeleid uit het feit dat « ten deze de aangevochten wetsbepalingen de werkgevers ertoe zullen brengen zich op de arbeidsmarkt af te keren van de vrouwen, veeleer dan van de mannen, aangezien er in België bij de onvrijwillig deeltijdse werknemers vijfmaal meer vrouwen dan mannen zijn; (...) de aangevochten wetsbepalingen dus tot doel hebben bij de werkgevers een klimaat te scheppen dat voor de onvrijwillig deeltijdse vrouwelijke werknemers veeleer dan voor de onvrijwillig deeltijdse werknemers nadelig is ».

B.5.2. Uit de overeenstemmende cijfers die door de verzoekende partij en door de Ministerraad zijn geciteerd, blijkt dat 80 % van de deeltijdse werknemers vrouwen zijn en dat men dezelfde verhouding mannen en vrouwen terugvindt in de categorie van de onvrijwillig deeltijdse werknemers.

Indien met de betwiste maatregel het door de wetgever nagestreefde doel wordt bereikt, zal daaruit voortvloeien dat de categorie van de « onvrijwilligen » tot haar werkelijk cijfer wordt teruggebracht - dat wil zeggen tot het cijfer dat exact het aantal werknemers vertegenwoordigt die er vrede mee hebben moeten nemen slechts deeltijds te werken bij ontstentenis van een voltijdse betrekking. De maatregel wil immers vermijden dat werknemers die in werkelijkheid slechts een deeltijdse betrekking willen uitoefenen, zich ten onrechte aandienen als onvrijwillig deeltijdse werknemers met als enig doel op onwettige wijze bijkomende werkloosheidsuitkeringen te krijgen.

B.5.3. De maatregel zal dus niet tot gevolg hebben dat het totale aantal deeltijdse werknemers wordt beïnvloed, maar wel dat binnen die categorie het juiste aantal van de « vrijwilligen » en van de

« onvrijwilligen » wordt hersteld door een einde te maken aan praktijken die de wetgever als misbruik bestempelt. Een dergelijke maatregel en een dergelijk doel hebben niets uit te staan met een discriminatie, zelfs niet met een indirecte. De wetgever kan, in naam van het beginsel van niet-discriminatie, niet het recht worden ontzegd een einde te maken aan misbruiken onder het voorwendsel dat die zouden worden begaan door een categorie van werknemers die vijfmaal meer vrouwen dan mannen telt.

Het derde middel is niet gegrond.

*Over de middelen die door de Vlaamse Regering zijn aangevoerd*

B.6.1. Naar luid van artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 12°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de bijzondere wet van 8 augustus 1988, is de federale overheid als enige bevoegd inzake sociale zekerheid. De aangevochten bepalingen hebben tot doel de misbruiken in de werkloosheid te bestrijden. Zij behoren niet tot de aangelegenheid van de arbeidsbemiddeling noch tot die van de programma's voor wedertewerkstelling van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, aangelegenheden die bij artikel 6, § 1, IX, 1° en 2°, van dezelfde wet aan de Gewesten zijn toegekend.

B.6.2. De aangevochten bepalingen hebben ongetwijfeld een weerslag op de tewerkstelling van onvrijwillig deeltijdse werknemers door de Gemeenschappen en de Gewesten. Het is echter eigen aan elke sociale-zekerheidsbijdrage dat zij een invloed heeft op de keuzes die door de werkgevers worden gemaakt. De aangevochten bepalingen regelen daarom nog niet de werking van de Raden en de Regeringen van de Gemeenschappen en de Gewesten. Zij moesten dus niet worden aangenomen met de bij de artikelen 59bis, § 1, derde lid, en 107quater, derde lid, van de Grondwet vereiste bijzondere meerderheid.

Het eerste middel is niet gegrond.

B.6.3. Zo is ook het feit dat een sociale-zekerheidsbijdrage een financiële weerslag heeft voor de Gemeenschappen en de Gewesten en de instellingen die ervan afhangen, niet voldoende om te stellen dat de aangevochten bepalingen de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten regelen. Aan de federale overheid het recht ontzeggen om de sociale lasten van de

Gemeenschappen of de Gewesten te verzwaren, zou erop neerkomen haar het recht te ontzeggen een haar voorbehouden bevoegdheid uit te oefenen, behoudens om het gewicht van de sociale bijdragen te handhaven of te verminderen. Een dergelijke bewering vindt in geen enkele Grondwetsbepaling steun.

Het tweede middel, dat is afgeleid uit de schending van de artikelen 59*bis*, § 6, en 115, tweede lid, van de Grondwet is niet gegrond.

B.6.4. Wat het derde middel van de Vlaamse Regering betreft, is het waarschijnlijk dat de hoofdelijke bijdrage sommige wedertewerkstellingsprogramma's van de Gewesten meer zal bezwaren, evenals de lasten van de privé-ondernemingen die onvrijwillig deeltijdse werknemers tewerkstellen. Daaruit volgt evenwel niet dat de federale wetgever het evenredigheidsbeginsel zou hebben geschonden. Hij overschrijdt de grenzen van zijn bevoegdheden niet wanneer hij beoogt de sociale-zekerheidsuitgaven die op hem rusten, af te remmen of te financieren met de heffing van een bijzondere bijdrage.

Overigens verplichtte de financiële weerslag die de maatregel op sommige wedertewerkstellingsprogramma's van de werklozen kan hebben, de federale overheid niet met de Gewesten een samenwerkingsakkoord te sluiten met toepassing van artikel 92*bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de bijzondere wet van 8 augustus 1988. De aangevochten bepalingen hebben immers geen betrekking op de gezamenlijke oprichting of het gezamenlijk beheer van gemeenschappelijke diensten of instellingen, noch op de gezamenlijke uitoefening van eigen bevoegdheden, noch op het nemen van gemeenschappelijke initiatieven.

Het derde middel van de Vlaamse Regering is niet gegrond.

B.6.5. De bepalingen waarvan de schending in het vierde middel is aangevoerd, zijn de volgende :

- artikel 6, § 1, IX, 2°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de bijzondere wet van 8 augustus 1988, dat bij de in artikel 107*quater* van de Grondwet bedoelde aangelegenheden, wat het tewerkstellingsbeleid betreft, vermeldt :

« 2° De programma's voor wedertewerksstelling van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen of van de daarmee gelijkgestelde personen, met uitzondering van de programma's voor wedertewerksstelling in de besturen en diensten van de federale overheid of die onder het toezicht van deze overheid ressorteren.

Voor iedere binnen het raam van een arbeidsovereenkomst in een wedertewerksstellingsprogramma geplaatste uitkeringsgerechtigde volledig werkloze of iedere bij of krachtens de wet daarmee gelijkgestelde persoon, kent de federale overheid een financiële tegemoetkoming toe, waarvan het bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit vastgestelde bedrag overeenstemt met een werkloosheidsvergoeding.

De financiële tussenkomst bedoeld in het vorige lid kan schommelen in functie van de werkloosheidsduur van de werkloze die wedertewerkgesteld wordt. Het bedrag van die tussenkomst wordt vastgesteld in akkoord met de Gewestregeringen.

(...) »

De Vlaamse Regering voert de schending aan van het tweede lid van die bepaling.

- de eerste drie paragrafen van artikel 35 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten, die bepalen :

« § 1. Wat de financiële tegemoetkoming betreft die is bedoeld in artikel 6, § 1, IX, 2°, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, wordt het bedrag dat overeenstemt met een werkloosheidsvergoeding toegekend aan het betrokken Gewest voor elke voltijds uitgedrukte arbeidsplaats die door dat Gewest ten laste wordt genomen, op voorwaarde dat het bewijs geleverd wordt :

- a) van de tewerksstelling uitgedrukt in een voltijdse eenheid;
- b) van de hoedanigheid van uitkeringsgerechtigde volledig werkloze of persoon gelijkgesteld met een uitkeringsgerechtigde volledig werkloze van de tewerkgestelde werknemers;
- c) dat deze werknemers aangeworven worden met een arbeidsovereenkomst.

§ 2. Na overleg met de betrokken Regeringen bepaalt de Koning de modaliteiten van de bewijzen die de Gewesten moeten leveren.

§ 3. Het totale bedrag van de financiële tegemoetkomingen bedoeld in § 1 wordt jaarlijks in de begroting van het Ministerie van Tewerksstelling en Arbeid ingeschreven, na overleg met de betrokken Regeringen. »

Het middel is afgeleid uit de schending van de derde paragraaf.

B.6.6. De aangevochten bepaling heeft betrekking op een bijzondere sociale-

zekerheidsbijdrage die onder de bevoegdheid van de federale overheid ressorteert. Hoewel die bijdrage, zoals elke sociale of fiscale last, de financiële situatie van de bijdrageplichtigen raakt, kan zij, onder het voorwendsel dat zij onder meer verschuldigd is door de Gewesten als werkgevers van onvrijwillig deeltijdse werknemers, niet worden gezien als een « hernationalisering » van de « trekkingsrechten » die het onderwerp vormen van de derde paragraaf van artikel 35 van de bijzondere wet van 16 januari 1989. Om de onder B.6.4 vermelde redenen valt een dergelijke maatregel niet onder het bepaalde in artikel 92*bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Het middel is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 21 oktober 1993 door voormelde zetel waarin rechter P. Martens, wettig verhinderd, voor onderhavige uitspraak vervangen is door rechter L. François.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalm

M. Melchior